

СТАНОВИЩЕ

от доцент д-р Елена Петрова Андонова, Департамент „Когнитивна наука и психология“, Нов Български Университет, доцент по научно направление 3.2. Психология в научна област 3. Социални, стопански и правни науки върху научните трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност доцент, по професионално направление 3.2. Психология, обявен в ДВ бр. 64/16.08.2016 г., с кандидат главен асистент д-р Милена Митева Мутафчиева

I. Изследователска дейност и резултати

Представеният основен труд за хабилитация е книгата на Милена Мутафчиева „Аналогиите в детска възраст“, публикувана от издателството на Нов български университет през 2016 г. Този труд отразява дългогодишната научно-изследователска работа на Мутафчиева в областта на мисленето по аналогия в детска възраст и нейната висока компетентност и умения за ясно и многостранно представяне на тази научна област, както и на авторските си изследвания. Монографията е продължение на амбициозна линия на изследвания, чието начало е поставено в дисертационния труд на авторката, но която се развива допълнително след завършването на нейната докторантура през последните години. Принос на книгата е извеждането на разсъжденията от изследвания с по-тясна цел към обобщено представяне и поставянето на основния въпрос за същността и ролята на разсъжденията по аналогия в по-широкия контекст на човешкото познание и развитие. Трудът е структуриран в пет глави, илюстриран с множество фигури и подкрепен с цитирания на богата изследователска литература. Отлично впечатление прави включването на най-нови изследвания и литература, например над 50 от цитираните източници са от 2010 година насам. В първата глава се предлага работна дефиниция на разсъжденията по аналогия и отделянето на няколко вида аналогични задачи, както и кратко описание на процесите при разсъжденията по аналогия, данни за невропсихологични изследвания по темата и обзор на теориите за развитието на разсъжденията по аналогия при децата, включително кратко описание на подкрепящите ги емпирични доказателства. Глава Втора се обръща към трудния въпрос дали способността за разсъждения по аналогия е вродена или постепенно, макар и рано, развила се способност. Представени са данни, тълкувани в поредица от международни изследвания по

темата, както при деца, така и при примати, папагали и др., в различни културни общности, при деца с атипично развитие. Тази глава ясно сочи широтата на авторския подход и стремежа за съвременно, информирано и изчерпателно отношение към поставената научна тема. Трета глава обсъжда факторите, които улесняват или затрудняват децата при разсъжденията по аналогия, връзката им с познавателни фактори като егзекутивни функции, работна памет, езикови и предметни репрезентации и пр. Тук пространно се описват резултати и тълкувания от множество статии на чуждестранни учени, като в последната част авторката навлиза в представяне на собствени изследвания, след като е задала контекст и мотивировка за тях от прегледа на богатата академична литература. Четвърта глава е посветена на влиянието на разсъжденията по аналогия върху други когнитивни процеси и при други когнитивни задачи, като включване в клас, разбиране на разликата между одушевено и неодушевено, физични задачи, математически умения и др. Особено важни и приноси са онези части от главата, в които се представят авторските изследвания в търсене на връзката между разсъждения по аналогия и транзитивни разсъждения, както и с детските разсъждения по теория за менталния свят, основани на собствени данни. Последната пета глава се връща към въпроса доколко аналогията е базисен механизъм в познанието на децата. В нея се докосват въпросите за мисленето при животните и различията от човешкото мислене по аналогия, доколко рано развита способност е то и други аспекти, като основа на главата са материали от статията на Penn et al. Авторката стига до извода, че аналогията е рано развита и че „въз основа на направения обзор можем да допуснем, че аналогията е генерален механизъм, който не зависи от областта“. Този най-фундаментален въпрос е особено труден и изисква аргументи и повече данни и извлечени от тях изводи, отколкото е възможно да се получат от конкретните изследвания на единствен автор като Мутафчиева, затова той остава по-скоро пожелателен към бъдещи изследвания на различните специалисти в областта.

Обобщено оценката ми за този труд е положителна и висока, тъй като той предоставя много добра и изчерпателна представа за едно от направленията на изследователските усилия по когнитивна наука у нас и с това е уникален продукт за нашата академична среда, като при това впечатлява с обема и методологическата прецизност на вложения в него многогодишен изследователски труд. Единствената ми препоръка е в бъдещи авторски текстове да се стреми да открие повече

специфично своята позиция, тъй като заслугите на авторката са значителни не само по отношение на текста, но и като изследователска програма и нейната реализация.

2. Оценка на приносите в останалите приложени публикации

За периода на своето академично развитие след назначаване на длъжност главен асистент Мутафчиева е посочила 17 публикации – статии и глави от монографии, като на повечето от тях тя е и първи автор. Не коментирам колко от текстовете са в съавторство, защото този критерий по мое мнение е неадекватен на съвременните тенденции в психологическите и други области на изследвания. По-голямата част от статиите са издадени на български език и по допускане спомагат за развитието на научното направление у нас, но от друга страна това отслабва потенциалния принос и цитируемост на авторските ѝ открития. Трудно ми е да преценя дали всички текстове са преминали през утвърдена процедура за професионално рецензиране, тази информация не е налична в явен вид, въпреки че допускам това да е валидно в повечето случаи. Бих препоръчала на Милена Мутафчиева като следваща важна стъпка в нейното професионално израстване да се ориентира към подаване на ръкописи за рецензиране и публикуване в международни списания в областта на психологията. Като цяло, съвкупността от нейни публикации я представя като изграден автор с опит в емпиричните изследвания и в представянето на техните резултати по един ясен и убедителен начин, както пред по-тясно специализирана, така и пред по-широка аудитория.

3. Цитирания от други автори

В представената справка „Анализ на цитиране“, изготвена от библиографската служба на Библиотеката на НБУ се откриват 27 цитирания общо или 8 цитирания на научната продукция на д-р Мутафчиева, след изключване на само-цитиранията. Цитирани са нейни статии в сборниците на световната конференция по когнитивна наука, което потвърждава препоръката за усилия за публикуване в международни издания, особено в психологически списания на английски език.

4. Участието в изследователски проекти

Д-р Милена Мутафчиева е участвала в 5 научноизследователски проекти, като два от тях са международни и три от тях са с приложна насоченост. По този начин тя

придобива значителен опит в поставянето и дефинирането на изследователски въпроси от фундаментално и приложно естество, самостоятелно и в екипна работа.

II. Учебната и преподавателска дейност на д-р Мутафчиева се отличава с високо ниво на професионализъм, както може да се съди от разработените от нея учебни материали, така и от отзивите на студентите. Тя е търсен научен ръководител на многобройни емпирични разработки, бакалавърски и магистърски тези.

III. Административна дейност

Д-р Милена Мутафчиева е работила активно и приносно като директор на Лабораторията по Активни методи на учене, директор на бакалавърска програма „Психология“, директор на магистърска програма „Психология на развитието“, директор на Център за обучителни ресурси, директор на Лабораторията по когнитивно развитие, програмен консултант, а сега и директор на програмния съвет в департамент „Когнитивна наука и психология“.

IV. Лични впечатления

Имам отлични лични впечатления от Милена Мутафчиева още от времето на нейната работа по докторската си дисертация под ръководството на Бойчо Кокинов. През годините тя постигна впечатляващо професионално израстване и очаквам в бъдеще да се утвърди като един от основните специалисти у нас в областта на ранното детско развитие.

В заключение, след анализ на представената за оценка научно-изследователска дейност, публикации, учебно-преподавателска работа, участие в изследователски проекти, без колебания предлагам гл. асистент д-р Милена Мутафчиева да бъде допусната до избор на Академичен съвет за придобиването на научната длъжност „доцент“ по психология.

София, 6 януари 2017 г.

Подпис:

/Елена Андонова/